

*Mihaela MUNTEANU**

***MIZA DUNĂREANĂ ÎN TIMPUL RĂZBOIULUI DE INDEPENDENȚĂ
(1877-1878)***

- Rezumat -

Studiul de față își propune să prezinte, în limitele cronologice 1877-1878, unele demersuri întreprinse de oamenii politici români pentru a menține libertatea navigației pe Dunăre și pentru a obține independența României pe cale diplomatică. În contextul situației internaționale ambele demersuri s-au soldat cu eșecuri. Dunărea a devenit linie ofensivă, iar independența a fost obținută pe calea armelor. Deși neutralitatea Dunării era înscrisă în tratate și convenții internaționale, pe tot parcursul desfășurării operațiunilor militare ruso-româno-turce, navigația și comerțul pe fluviu au fost întrerupte. Presa vremii a ținut la curent opinia publică cu privire la evoluția evenimentelor.

Pe de o parte, Dunărea făcea legătura între statele industrializate din centrul și apusul Europei și cele agrare și bogate în materii prime din estul continentului. Pe de altă parte, fluviul dunărean scurta distanțele parcurse de mărfuri între Europa industrializată și Asia. Însă, din cauza războiului, traficul navelor comerciale a fost serios prejudiciat, iar Comisia Europeană a Dunării a înregistrat pierderi semnificative.

În urma cercetărilor întreprinse putem concluziona că atât interesul economic european la gurile Dunării cât și exportul românesc de cereale au fost puternic afectate de evenimentele derulate în timpul războiului ruso-otoman din 1877-1878.

Cuvinte cheie: neutralitatea Dunării, navigație, comerț, independență, opinia publică, presă.

* Academia de Poliție „Alexandru Ioan Cuza”, București (ella_munteanu@yahoo.com).

THE DANUBE STAKE DURING THE INDEPENDENCE WAR (1877-1878)

- Abstract -

This study aims to present, in the chronological limits of 1877-1878, some steps taken by the Romanian statesmen for maintaining the freedom of navigation on the Danube and for obtaining Romania's independence through diplomatic means. In the context of the international situation both approaches failed. The Danube became a combat zone and the independence was obtained through military means. Although Danube's neutrality was stated in international treaties and conventions, through the military developments of Russian-Romanian-Turkish river navigation and trade were discontinued throughout the Russian-Romanian-Turkish military operations. The press of the times kept the public opinion informed about the evolution of the events.

On one hand, the Danube connected the industrialized countries of Central and Western Europe and the agrarian states, rich in raw materials, in the continent's Eastern part. On the other hand, the Danube reduced the distances that the merchandise traveled between industrialized Europe and Asia. But because of the war, commercial traffic was seriously damaged and the European Commission of the Danube had significant financial losses.

Following our research, we can conclude that both the European economic interests at the mouth of the Danube and the Romanian grain exports were strongly affected by the events during the Russian-Ottoman war of 1877-1878.

Keywords: neutrality of the Danube, navigation, commerce, independence, public opinion, press.

În cadrul situației internaționale de la jumătatea deceniului al optulea din secolului al XIX-lea, România, aflată la confluența sferelor de influență și interese ale marilor puteri, a căutat, mai întâi pe cale diplomatică, să folosească contradicțiile dintre acestea spre a putea să-și păstreze integritatea teritorială și a încercat să obțină independența politică¹.

¹ Nicolae Corivan, *Relațiile diplomatice ale României de la 1858 la 1877*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1984, p. 38.

Într-o succintă prezentare a situației fluviului dunărean trebuie menționat, în primul rând, Tratatul din 18/30 martie 1856 ce a prevăzut înființarea unei Comisii Europene, cu un mandat de doi ani, formată din delegați ai celor șapte state semnatare ale documentului. Instituția avea menirea de a executa lucrările necesare, de la Isaccea în aval, pentru a degaja gurile Dunării, cât și pentru părțile de mare din apropierea lor, de nisipuri sau de alte obstacole care le înfundau, în scopul de a crea cele mai bune condiții posibile de navigabilitate. La începutul anului 1871, Conferința de la Londra a re acordat Rusiei dreptul de a ține în Marea Neagră o flotă de război, de a construi arsenale maritime și de a fortifica puncte strategice de pe litoral. Într-un cuvânt, Rusia a primit deplină libertate pe această mare. Austro-Ungaria a obținut exclusivitatea lucrărilor de înlăturare a obstacolelor de navigație de la Porțile de Fier. În acest context, regimul Dunării era următorul: exista o Comisie pentru cursul superior al fluviului până la hotarele Țării Românești, alcătuită din reprezentanții statelor germane străbătute de Dunăre, și o a doua Comisie, cea Europeană, la gurile fluviului. Porțiunea Porțile de Fier – Isaccea scăpa controlului oricărei comisii, până ce riveranii se înțelegeau în privința alcătuirii uneia².

Șerban Rădulescu-Zoner a fost de părere că strâns legată de chestiunea Bosforului și Dardanelelor, dacă nu chiar parte integrantă a sa, a fost cea a stăpânirii gurilor Dunării și a reglementării regimului de navigație pe cursul inferior al fluviului. Facem această precizare în condițiile în care fluviul dunărean a scurta distanțele parcurse de mărfuri între Europa industrializată și Asia, iar acest fapt de importanță geoeconomică a fost sesizat de marile puteri europene către mijlocul secolului al XIX-lea. Totodată, prin poziția sa geostrategică, Dunărea a îndeplinit rolul unui adevărat barometru politic, făcând legătura între Orient și Occident, între statele industrializate din centrul și apusul Europei și cele agrare și bogate în materii prime din estul continentului. În acest context, obiectivul acestui studiu este de a urmări atât în documentele oficiale și oficioase, cât și în articolele publicate de presa vremii „chestiunea Dunării”, care a apărut ca o „complicație importantă”³, într-un context european în care se re așezau alianțele politice și militare. Totodată, în limitele cronologice stabilite de Războiul de Independență, ne propunem să urmărim ecurile din presă cu privire la derularea evenimentelor, eforturile susținute ale politicienilor români de a obține pe cale diplomatică⁴ independența și neutralitatea Dunării.

² Petre Th. Manoilescu, *Istoricul reglementării navigațiunii pe Dunăre*, studiu de drept internațional, Institutul de Arte Grafice al Muncii, București, 1941, p. 55-56.

³ Constantin Ardeleanu, *Evoluția intereselor economice și politice britanice la gurile Dunării*, Muzeul Brăilei și Editura Istros, Brăila, 2008, p. 157-158.

⁴ Edificatoare, în acest sens, este imaginea din ziarul „Ghimpele”, anul XIX, nr. 17, duminică 26 februarie 1878, p. 4.

Odată cu redeschiderea chestiunii orientale în vara anului 1875, prin izbucnirea răscoalei din Bosnia și Herțegovina, și prin răscoala bulgarilor din aprilie 1876, libertatea navigației pe Dunăre a început să fie tot mai periclitată și îngrădită ca urmare a măsurilor militare luate de Turcia⁵. Opinia publică și presa românească au adoptat o atitudine favorabilă față de lupta creștinilor din Bosnia și Herțegovina. În timp ce ideea implicării României în război a început să prindă contur în rândurile populației, politicienii înclinau mai mult spre tratativele diplomatice⁶.

Dintr-o telegramă datată 16/28 iunie 1876, trimisă de ministrul de externe Mihail Kogălniceanu agentului diplomatic al țării noastre la Belgrad, D. A. Sturdza, aflăm că Turcia se pregătea să trimită o flotă pe Dunăre pentru a ataca Serbia⁷. Ministrul⁸ a atras atenția că aceasta însemna și încălcarea neutralității țării noastre. Totodată, el a precizat că au fost atenționați agenții diplomați ai României de la Constantinopol, Berlin, Paris, Viena, Roma și Petersburg să facă demersuri pe lângă guvernele respective „pentru ca neutralitatea Dunării, în special între Negotin și Vârciorova, pe frontiera cu Serbia, să fie respectată”⁹. Decizia a fost primită favorabil de toate puterile europene, printre care se număra și Turcia. Declararea neutralității Dunării a însemnat, practic, interzicerea dreptului flotei de război otomane să treacă spre țărmurile sârbe, deschizând în schimb calea trecerii ajutoarelor din Rusia: voluntari, arme și muniții¹⁰.

Pe de o parte, pe 4 iulie 1876, România a cerut din nou agenților săi din străinătate, acreditați pe lângă marile puteri, să intervină pe lângă guvernele respective, pentru ca acestea să impună Turciei respectarea neutralității Dunării. Cu această ocazie, statul român a avertizat iarăși că era obligat să apere această neutralitate prin toate mijloacele de care dispunea¹¹. Remarcăm faptul că prin cererea sa de neutralitate a Dunării – singurul mijloc prin care se putea asigura

⁵ Șerban Rădulescu-Zoner, *Dunărea, Marea Neagră și Puterile Centrale, 1878-1898*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1982, p. 51-52.

⁶ Cornel I. Scarfeș, Horia V. Șerbănescu, Corneliu M. Andonie, Ioan I. Scarfeș, *Armata română în războiul de independență 1877-1878*, Editura Sigma, București, 2002, p. 17.

⁷ *Documente oficiale. Neutralitatea României. Neutralitatea Dunărei. Diverse, Presentate Reprezentatiunii Naționale, octombrie 1876*, Imprimeria Statului, București, 1876, p. 45-46.

⁸ Mihail Kogălniceanu a preluat portofoliul Ministerului Afacerilor Străine la 27 aprilie 1876, în guvernul condus de Manolache Costache Epureanu și l-a deținut până la 23 iulie 1876 (Apud Stelian Neagoe, *Istoria guvernelor României de la începuturi – 1859 până în zilele noastre – 1995*, București, 1995, p. 19). Mihail Kogălniceanu a revenit în fruntea Externelor la 3 aprilie 1877 până la 25 noiembrie 1878, în guvernele conduse de I. C. Brătianu (*Ibidem*, p. 51-52).

⁹ Mihail Kogălniceanu, *Documente diplomatice*, Editura Politică, București, 1972, p. 101-102.

¹⁰ Cornel I. Scarfeș *et alii*, *op. cit.*, p. 19-20.

¹¹ V. Bossy, *Politica externă a României între anii 1873-1883, privită de la Agenția diplomatică din Roma*, Cultura Națională, București, 1928, p. 12-13.

atunci libertatea de navigație – România a servit nu numai propria sa cauză, ci și interesele generale ale tuturor țărilor, dând în același timp un sprijin indirect luptei de eliberare a popoarelor balcanice.

Pe de altă parte, România era conștientă că independența nu putea fi obținută în urma discuțiilor dintre marile puteri, care fie nu puteau, fie nu doreau să o realizeze. În acest context merită pe deplin apreciate eforturile diplomației românești, care a reușit să facă bine cunoscută în mediile politice occidentale cauza românească¹².

O ultimă încercare de a obține independența României pe cale diplomatică a fost făcută la 31 octombrie/12 noiembrie 1876. La acea dată, au fost trimiși la Londra și la Paris Ion Ghica și C.A. Rosetti ca emisari speciali, pentru a sonda opinia cercurilor politice privind parafarea unui act prin care să se recunoască neutralitatea României. Odată cu neutralitatea, era practic recunoscută și independența¹³. Eșecul misiunii a convins cercurile politice românești că lupta directă împotriva Turciei era soluția pe care românii trebuiau să o pună în practică pentru a-și îndeplini dezideratul.

România a intervenit direct pe lângă Conferința ambasadurilor marilor puteri care s-a întrunit la Constantinopol (decembrie 1876 și ianuarie 1877) pentru a discuta situația din Balcani. Dumitru Brătianu, trimisul român, a înmănat Conferinței o scrisoare prin care reclama „garantarea neutralității României și retrocesiunea Deltei Dunării”. Raportând îndeplinirea misiunii încredințate, Dumitru Brătianu a comunicat guvernului la 4/16 ianuarie 1877 că a înaintat Conferinței cererile românești, dar a arătat că ele nu vor urma să fie luate în discuție. Reprezentantul Angliei, marchizul de Salisbury, care a prezidat lucrările Conferinței de la Constantinopol, l-a informat într-o notă pe Dumitru Brătianu că regretă că nu a putut da un răspuns favorabil dezideratului românesc, „din cauză că problemele ridicate nu sunt cuprinse în ordinea de zi a Conferinței și nu intră în competența plenipotențiarului”¹⁴. Așadar concluzionăm din nou că soluția militară părea de neevitat la acea dată.

În acest context, cu toate eforturile depuse de România, neutralitatea Dunării nu a fost respectată, Turcia folosind fluviul pentru realizarea obiectivelor sale militare. Aducem drept dovadă relatarea agentului diplomatic la Paris – doi ani mai târziu, în iulie 1878 – Calimaki Catargi, către ministerul afacerilor străine al

¹² Andrei Căpușan, *Marea Britanie și Marile Puteri la Congresul de la Berlin (1 iunie – 1 iulie 1878)*, în „Sargetia”, XXVI/2, 1995-1996, pp. 146.

¹³ Cornel I. Scarfeș *et alii*, *op. cit.*, p. 20.

¹⁴ *Documente oficiale. Situațiunea Românilor în Turcia. Constituțiunea Otomană. Garanția neutralității României. Retrocesiunea Gurilor Dunării. Rezbelul cu Turcia. Violarea Crucii Roșii de armatele otomane. Presentate Corpurilor Legiuitoare*, București, Imprimeria Statului, 1878, p. 64-68. Misiunea lui Dumitru Brătianu la Constantinopol.

Republicii franceze: „după mișcarea flotei de război turcă pe Dunăre nu ne mai permitem să sperăm că Poarta va considera acest fluviu ca fiind neutru. Atacul iminent asupra mai multor puncte ale malului sârb și bulgar, care sunt față în față cu malul românesc și consecințele nu vor fi decât dezastruoase pentru România”¹⁵.

România, prin ministrul Mihail Kogălniceanu, a reamintit marilor puteri că procedura Turciei de a nu respecta neutralitatea Dunării, a contravenit libertății comerțului pe fluviu, libertate recunoscută prin tratatele internaționale. El arăta că prin măsurile lor autoritățile de la Istanbul au creat României o stare de război, care o obligau să ia unele măsuri de restrângere a libertății navigației pe fluviu¹⁶.

Convenția încheiată de România cu Rusia, la 4/16 aprilie 1877, prin care Imperiul Țarist s-a angajat ca în cazul deplasării trupelor sale spre Balcani să respecte integritatea teritorială a statului român și s-au stabilit totodată și condițiile în care trebuia să se facă această deplasare,¹⁷ a determinat Turcia să reacționeze. Acesta a suspendat diplomații români de la Constantinopol, a sechestrat nave românești încărcate cu cereale, a bombardat orașele Brăila și Reni, a atacat pichetele de frontieră ș.a. În această situație, ministrul de război Alexandru Cernat, a ordonat trupelor române să riposteze ferm față de orice tentativă otomană de traversare a Dunării.

O problemă mult mai controversată a fost cea a măsurilor luate de Rusia, care a barat canalul Sulina prin scufundarea unor bastimente încărcate cu pietre la mila 43. Aceste fapte au îngrădit și mai mult libertatea navigației pe Dunăre¹⁸. În contextul războiului ruso-turc navigația comercială pe Dunăre a fost aproape complet paralizată iar activitatea Comisiei Europene a fost restrânsă în mod simțitor. „Autoritățile de la Constantinopol au interzis chiar circulația vaselor comerciale și au declarat că orice vas care va încălca această interdicție va fi confiscat cu întreaga lui încărcătură”¹⁹. Dovadă în acest sens sunt și instrucțiunile date la 29 aprilie 1877 lui Serdar Ekrem, comandantul-șef al trupelor turcești în ceea ce privește măsurile luate pe fluviu: „Dunărea fiind considerată linie defensivă, regulile privind comerțul țărilor neutre spre mare nu își găsesc aici aplicabilitatea. Drept urmare, comandantul forțelor este liber să ia măsurile pe care le consideră convenabile pentru desfășurarea operațiunilor miliare. Are drept de a

¹⁵ *Cestiunea Dunării. Acte și documente*, p. 421. Raport al agentului României la Paris, Calimaki Catargi către ministrul afacerilor străine al Republicii franceze.

¹⁶ Arhivele Naționale ale României (în continuare: ANR), fond *Casa Regală, Carol I*, dosar nr. 34/1877, f. 1, Notă circulară a lui Mihail Kogălniceanu, ministrul afacerilor străine al României, către trimișii marilor puteri acreditați la București.

¹⁷ *Ibidem*, dosar nr. 78/1877, f. 164-165. Convenție încheiată între România și Rusia în vederea trecerii armatelor ruse prin România.

¹⁸ *Ibidem*, f. 95. Notă din 13/25 mai 1877 înaintată de Mihail Kogălniceanu agenților diplomatici ai marilor puteri acreditați la București.

¹⁹ *La Commission Européenne du Danube et son Œuvre de 1856 à 1931*, Paris, 1931, p. 28.

interzice navigația, de a reține și de a controla navele, de a le obliga să părăsească porturile etc. El poate să ia toate măsurile impuse de război”²⁰. Opinia publică a aflat din partea neoficială a „Monitorului Oficial al României”, în aceeași zi de 17 (29) aprilie 1877, că „Hobart-Pașa, comandantul forțelor navale otomane pe Dunăre, a declarat că va lăsa comerțul liber, sub rezerva de a vizita navele pentru a se asigura că n-ar transporta contrabandă de război”²¹.

Drept dovadă a faptului că autoritățile turce nu comunicau între ele aducem declarația din 2 noiembrie 1877 a ambasadorului Turciei la Viena care spunea că „țara sa nu are intenția de a opri navigația comercială pe cursul Dunării maritime”²².

După intrarea României în război, guvernul de la București, printr-o notă diplomatică, a făcut cunoscută interzicerea navigației pe fluviu începând cu portul Gruia, declarând totodată că „în niciun caz nu va fi răspunzător de pierderile pe care încărcătorii sau proprietarii încărcăturilor le vor suferi în urma acestor măsuri”. Vasele britanice au fost sfătuite de consulii englezi să nu părăsească porturile dunărene, oficialitățile de la Londra admitând că nu puteau face foarte multe în cazul unui atac rusesc asupra Sulinei.²³

În acest context, autoritățile ruse au luat măsuri similare la gurile Dunării, fapt care i-a determinat pe delegații Comisiei Europene să informeze guvernele lor că „actul armatei ruse îi provoacă pagube financiare și tehnice”. Autoritățile ruse au promis că după terminarea războiului vor ridica piedicile puse în calea navigației. Pentru a se asigura, Rusia a expulzat de la Tulcea pe inspectorul general al navigației, care era turc și a atacat forțele navale otomane de la Sulina (8-11 octombrie 1877).

În aceste condiții, pragmatici, delegații Franței și Marii Britanii (J. Herbette și H. T. Siborne), aflați la Sulina și respectiv Tulcea, neputând lua legătura cu sediul central de la Galați, au declarat neutre bunurile Comisiei Europene, au numit un nou căpitan de port la Sulina, au plătit salariile personalului, au organizat serviciul poștal cu navele Comisiei și au ordonat să se facă dragări pentru a nu bloca navele care intraseră deja în portul Sulina. Ședința Comitetului Executiv al Comisiei din 4 iulie 1877 a aprobat deciziile celor doi delegați²⁴.

²⁰ *Cestiunea Dunării. Acte și documente*, p. 431. Instrucțiuni date, la 29 aprilie 1877 lui Serdar Ekrem, comandantul-șef al trupelor turcești în ceea ce privește măsurile pe care ar putea să le ia pe Dunăre în caz de nevoie.

²¹ „Monitorul Oficial al României”, nr. 87, Imprimeria Statului, duminică 17 (29) aprilie 1877, p. 2560.

²² *Cestiunea Dunării. Acte și documente*, p. 431. Instrucțiuni date, la 29 aprilie 1877 lui Serdar Ekrem, comandantul-șef al trupelor turcești în ceea ce privește măsurile pe care ar putea să le ia pe Dunăre în caz de nevoie.

²³ Constantin Ardeleanu, *op. cit.*, p. 142.

²⁴ Ștefan Stanciu, *op. cit.*, p. 127-128.

Cu toate că neutralitatea Dunării era înscrisă în tratate și convenții internaționale, pe tot parcursul desfășurării operațiunilor militare ruso-româno-turce navigația și comerțul pe fluviu au fost întrerupte²⁵. Această măsură a durat până la terminarea ostilităților, iar delegații români au întreprins demersuri pentru a îmbunătăți situația.

Prin intermediul unei scrisori, Langenau, ambasadorul Austro-Ungariei la Petersburg, l-a informat pe contele Andrassy, ministrul de externe al Austro-Ungariei, despre discuțiile provocate de trecerea armatelor ruse pe teritoriul României. „Guvernul român era exasperat că în Tratatul de pace preliminar de la San Stefano Rusia îl lăsase complet deoparte și în special articolul 8 al acestui Tratat, care se ocupă de problemele României, exasperase la București. Ministrul român era de părere că ar fi oportun să se încheie o nouă convenție cu Rusia, în locul celei care se făcuse la 4/16 aprilie 1877 pentru durata războiului. Dar întrucât inițiativa nu a venit din partea României aceasta nu s-a mai încheiat”²⁶.

În cursul întrevederilor sale cu țarul, în luna noiembrie 1877, premierul Ion C. Brătianu a exprimat dorința României – dincolo de recunoașterea statutului de independență – de a menține ocupate câteva puncte strategice la Dunăre și de a participa la tratativele de pace. Cerințele emisarului român au fost primite cu rezervă de către Alexandru al II-lea, care a precizat doar că: „România nu va regreta niciodată intrarea în război”²⁷. Asigurări de această natură au fost exprimate și domnitorului, în timpul convorbirilor desfășurate în tabăra de la Poradim (decembrie 1877), țarul făgăduind luarea în considerație a poziției României ca stat neatârnat. Carol I și-a exprimat totuși temerea că o astfel de atitudine „nu e o promisiune hotărâtă, ci o înconjurare a răspunsului, făcută într-un chip amabil”²⁸.

Avându-se în vedere propunerea ministrului afacerilor străine, Mihail Kogălniceanu, în ședința Consiliului de miniștri din 2 ianuarie 1878, s-a hotărât ca să fie trimis la negocieri colonelul Eraclie Arion. Acesta împreună cu delegații Rusiei urmau să stabilească condițiile armistițiului și preliminariile păcii cu

²⁵ Dacă facem o analiză a datelor cantitative constatăm faptul că în anul 1876, 1943 de bastimente ce au transportat 15.959.937 hectolitri de cereale au ieșit prin portul Sulina, iar în anul 1878, 1862 de bastimente cu 13.745.435 hectolitri. În 1877 numărul bastimentelor a scăzut considerabil la 462 transportând doar 3.617.271 hectolitri, conform Constantin I. Băicoianu, *Dunărea, privire istorică, economică și politică*, Tipografia „Eminescu”, București, 1915, p. 107.

²⁶ ANR, *Colecția Microfilme Austria*, rola 324, c. 720-724.

²⁷ Sorin Liviu Damean, *România și Congresul de pace de la Berlin(1878)*, Editura Mica Valahie, București, 2005, p. 49.

²⁸ *Memoriile regelui Carol I al României. De un martor ocular*, ediție și prefață de Stelian Neagoe, vol. III (1876-1877), Editura Machiavelli, București, 1994, p. 336.

Turcia²⁹. Carol I avea să fie profund dezamăgit de refuzul categoric de a fi admis un reprezentant român la negocierile de armistițiu cu turcii (28 decembrie 1877).

„În cadrul negocierilor guvernul român își propuse să obțină de la Imperiul Otoman recunoașterea independenței României, distrugerea cetăților și forturilor de pe malul turcesc al Dunării, retrocedarea către România a gurilor Dunării, inclusiv a brațului Sfântul Gheorghe, o despăgubire de război de 100.000.000 lei etc”³⁰. Toate aceste cereri au apărut în urma calculului contribuției materiale și umane a țării la obținerea victoriei și au pornit de la drepturile legitime românești asupra gurilor fluviului.

Ministrul afacerilor străine a trimis, la 28 ianuarie 1878, câte o telegramă către căpitanii porturilor Severin și Calafat și către comandanții punctelor Bechet, Bistrețul, Cetatea și Islaz. Li s-a comunicat acestora că „guvernul a decis a se restabili libera navigație pe Dunăre până la Nicopole și exportarea cerealelor ca în timp normal. Cu toate acestea, veți preveni pe domnii armatori că, situațiunea militară spre Vidin [...] va fi cu riscul și pericolul lor”³¹.

Despre participarea României la război, presa vremii informa opinia publică „proclamându-ne independența, trecând Dunărea și luând parte activă la război am rupt convențiunea de la aprilie și tratatul de la Paris”³².

Deși tratatul preliminar de pace între Imperiul Rus și Turcia s-a încheiat la 3 martie 1878, ziarul „Die Presse” a publicat condițiile armistițiului³³ la 10 februarie 1878, iar printre acestea menționa că „navele turcești, de cum nu vor fi împiedicate de gheață, în termen de șapte zile vor dezerta gurile Sulinei. Rusia va veghea asupra navigației pe Dunăre și va înlătura greutatea”³⁴, întrucât traficul navelor comerciale fusese serios prejudiciat. Cu toate acestea imediat după sfârșitul ostilităților, în martie 1878, inginerul-consultant al Comisiei Europene a Dunării, Karl Kuhl, prezent la gurile Dunării a constatat că situația nu era deloc așa cum se aștepta: un șir de șase barje legate prin lanțuri prinse de punți, scufundate la ancoră la intervale de 20-60 picioare, între care fuseseră aruncate pietre. Îndepărtarea barajului prin aruncarea în aer a bastimentelor de către scafandri s-a făcut cu un cost total de doar 4.051 franci, minele și torpilele au fost curățate chiar de ruși.

²⁹ *Documente Oficiale din corespondența diplomatică de la 5/17 octombrie 1877 până la 15/27 septembrie 1878, prezentate Corpurilor Legiuitoare în sesiunea anului 1880-1881*, p. 9-10. Jurnal al Consiliului de Miniștri din 2/14 ianuarie 1878.

³⁰ *Ibidem*.

³¹ Mențiune aflată într-un articol intitulat *Navigațiunea pe Dunăre* în ziarul „Românulu”, 28 ianuarie 1878, p. 90.

³² „Românulu”, 1 martie 1878, p. 189.

³³ Interesant este că între condițiile armistițiului nu se menționează nimic despre sudul Basarabiei.

³⁴ „Românulu”, 2 februarie 1878, p. 105.

Instituția de la Galați a pierdut din cauza războiului circa 1.000.000 de franci (40.000 de lire), sumă reprezentând încasările pe timp de trafic normal³⁵.

Tot din presa vremii aflăm despre interesele germane la gurile Dunării, transmise chiar de marele cancelar, Otto von Bismark, „care vorbește cu multă precizie despre interesele directe ale Germaniei în Orient; aceste interese cer ca drumurile pe apă, strâmtoarele mării și Dunărea, până la Marea Neagră, să rămână cu totul libere”. În opinia acestuia „ceștiunea libertății Dunării este ceștiunea gurilor acestui mare fluviu; această ceștiune ne privește de-a dreptu, și de care e legată în mare parte ceștiunea Basarabiei, va fi supusă Congresului și rezolvată după cum cer interesele germane”³⁶. „National Zeitung” tratează într-una din paginile sale conflictul oriental, menționând despre „mica insulă de la Dunăre până la Mare, neutralitatea navigației pe Dunăre sunt o neapărată condiție de viață atât pentru Austria cât și pentru o parte a Germaniei de sud”. E important ca gurile Dunării să nu cadă sub stăpânirea Rusiei ci să rămână sub protecția puterilor europene, „în acest caz n-ar mai fi posibil niciodată vreun conflict cu acest stat puternic”³⁷.

Un articol din presa franceză, publicat de cotidianul „Le Moniteur Universel” vorbește despre interesele Austriei și ale Angliei la gurile Dunării și subliniază faptul că cele două puteri „vor lucra mai întâi ca România să fie admisă la conferință, cel puțin cu voce consultativă, s-apoi pentru ca gurile Dunării să rămână cu totul în puterea Principatului”³⁸.

La finele celor expuse, putem concluziona că circumstanțele internaționale nu au favorizat obținerea independenței politice a României pe cale diplomatică ci doar pe calea armelor. Mai mult, implicarea României în războiul ruso-turc a afectat interesele economice ale Europei la gurile Dunării. Pe tot parcursul operațiunilor, navigația și comerțul pe fluviu au fost întrerupte, șenalul navigabil a fost dominat de flotele de război ale beligeranților, iar activitatea Comisiei Europene a Dunării a fost restrânsă simțitor. Cu toate acestea, noua situație europeană de după finalizarea conflictului ruso-româno-otoman din anii 1877-1878 a oferit României condiții prielnice de a beneficia de controlul suveran al gurilor fluviului. Mai mult, România independentă a dus o politică externă proprie, pentru apărarea intereselor sale economice și politice.

³⁵ Constantin Ardeleanu, *op. cit.*, p. 143.

³⁶ „Românul”, 12 februarie 1878, p. 137.

³⁷ În articolul *București* din ziarul „Românul”, 26 ianuarie 1878, p. 81.

³⁸ „Românul”, 12 februarie 1878, p. 157.